

تعاون و کشاورزی، سال دوم، شماره ۵، بهار ۱۳۹۲

صلاحیتهای مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی استان ایلام برای اشتغال در بخش تعاون

احمد یعقوبی فرانی^۱، فرشته رحمانی^۲، حسین مهدی زاده^۳، کریم نادری مهدی^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۶/۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۱/۱۱/۱۵

چکیده

این پژوهش توصیفی-پیمایشی با هدف بررسی صلاحیتهای مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی برای اشتغال در بخش تعاون انجام گرفته است. جامعه آماری تحقیق شامل ۳۸۰ دانش‌آموخته کشاورزی در استان ایلام بوده است که حجم نمونه در این گروه با استفاده از جدول کرجسی و مورگان ۱۸۰ نفر برآورد شد. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه بوده است که روایی آن را صاحب نظران حوزه اشتغال و کارآفرینی و پایایی آن را ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0.955$) تأیید کردند. در این تحقیق صلاحیتهای مورد نیاز اشتغال در بخش تعاونی به سه دسته صلاحیتهای قبل از تأسیس، تأسیس و راه اندازی و صلاحیتهای مدیریت شرکت تعاونی تقسیم شدند. نتایج حاصل از آزمون t تک گروهی نشان داد که میزان بهره‌مندی دانش‌آموختگان از صلاحیتهای مورد نیاز در هر سه مرحله در حد متوسط است که بر این اساس برای دستیابی به سطوح مطلوبی از صلاحیتهای مورد نیاز باید برنامه‌های آموزشی و مهارت آموزی ویژه برای دانش‌آموختگان طراحی و اجرا شود.

واژه‌های کلیدی:

صلاحیت، دانش‌آموختگان کشاورزی، اشتغال، تعاون، ایلام

۱. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان (نویسنده مسئول)
e-mail: amyaghoubi@yahoo.com

۲. دانشجوی کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان

۳. استادیار گروه تکنولوژی صنایع غذایی، دانشگاه ایلام

۴. استادیار گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان

مقدمه

با توسعه آموزش عالی در کشور به ویژه در دو دهه گذشته، جمعیت دانش آموختگان مراکز آموزش عالی با رشدی فزاینده افزایش یافته است. از سویی با توجه به سیاستهای دولت مبنی بر کاهش و تعدیل نیروی انسانی در دستگاه‌های دولتی، زمینه‌ای برای جذب دانش آموختگان توسط دولت وجود نداشته و ضرورت دارد راهکارهای بدیلی برای اشتغال دانش آموختگان در مشاغل غیر دولتی فراهم شود (نجفی، ۱۳۸۸).

با بررسی اجزای نظام اقتصادی کشور در سطح کلان می‌توان دریافت که بخش تعاون به عنوان یکی از بخشهای سه‌گانه اقتصاد کشور، می‌تواند با تجمیع امکانات، منابع و سرمایه‌های اندک دانش آموختگان و نیز توسعه مدیریت و فکر جمعی در قالب تعاونی، سهم به‌سزایی در توسعه فعالیتهای اقتصادی و افزایش فرصتهای شغلی داشته باشد. به‌علاوه، این بخش در شرایط کنونی با توجه به اهداف و سیاستهای کلان، به ویژه سیاستهای اجرایی اصل ۴۴ قانون اساسی مبنی بر کاهش نقش دولت در فعالیتهای اقتصادی و افزایش سهم بخش تعاونی و خصوصی در اقتصاد ملی، به موقعیت شایسته‌ای دست یافته است. به عبارتی، بخش تعاون با موقعیت ویژه کنونی و برخورداری از زیرساخت‌های توسعه‌ای موجود، محملی مناسب برای جذب کارآفرینان و هدایت و حمایت فعالیتهای کارآفرینانه برای توسعه کارآمد فرصتهای شغلی پایدار می‌باشد (وزارت تعاون، ۱۳۸۸). در واقع بخش تعاون با ظرفیتهای موجود خود می‌تواند سهم مناسبی در اشتغالزایی جوانان جویای کار و به ویژه دانش آموختگان دانشگاهی داشته باشد. بدیهی است اولین گام در ظرفیت‌سازی برای اشتغال دانش آموختگان کشاورزی در بخش تعاون، ایجاد و تقویت صلاحیتهای حرفه‌ای مورد نیاز آنها برای اشتغال در این بخش می‌باشد. بدین ترتیب شناسایی دقیق صلاحیتهای حرفه‌ای مورد نیاز دانش آموختگان کشاورزی برای بهره‌گیری از فرصتهای شغلی در بخش تعاون، به‌عنوان یکی از بسترهای مناسب اشتغالزایی، موضوعی است که می‌تواند در حکم یکی از پیش‌نیازهای توسعه فرصتهای شغلی دانش آموختگان کشاورزی در بستر تعاون مورد توجه و اهتمام قرار گیرد؛ از این‌رو آنچه

در این مقطع می‌تواند تأثیر بسزایی در ورود دانش‌آموختگان به این بخش از اقتصاد کشور برای اشتغال و کارآفرینی داشته باشد، چگونگی توانمندسازی و هدایت دانش‌آموختگان به این بخش می‌باشد که در این زمینه طبیعتاً شناسایی صلاحیتهای مورد نیاز آنها از دیدگاه خودشان برای کسب فرصتهای شغلی در بخش تعاون حائز اهمیت فراوان است و بر این اساس انجام تحقیق حاضر را می‌توان دارای اهمیت و ضرورت دانست. بررسی منابع علمی و سوابق پژوهشی نشان می‌دهد که ارزیابی صلاحیتهای دانش‌آموختگان کشاورزی برای اشتغال از موضوعاتی است که ذهن محققان زیادی را به خود مشغول داشته و تحقیقاتی پیرامون این موضوع انجام شده است که در ادامه به معرفی برخی از آنها پرداخته می‌شود.

اورنگی و همکاران (۱۳۸۹) در تحقیقی با عنوان «سنجش سازه‌های موثر بر گرایش دانش‌آموختگان و دانشجویان سال آخر رشته‌های کشاورزی به اشتغال در بخش تعاون استان خراسان جنوبی» نتیجه گرفتند که آموزش و آگاه‌سازی و ارائه مشوقها به بخش تعاون می‌تواند نقش مهمی در ایجاد گرایش افراد به اشتغال در این بخش داشته باشد.

جلالی (۱۳۸۲) صلاحیتهای و مهارتهای مورد نیاز دانش‌آموختگان برای اشتغال در مشاغل غیر دولتی (شامل فعالیت در مشاغل خصوصی نظیر شرکتها و نمایندگیها و تعاونیها و همچنین خود اشتغالی در فعالیتهای تولیدی و خدماتی کشاورزی) را از دید روسای سازمانهای جهاد کشاورزی استانها شامل موارد زیر می‌داند: برخورداری از مهارت عملی و توانایی انجام کار، برخورداری از تخصص و توان علمی، توانایی تجزیه و تحلیل مسائل اقتصادی کشاورزی، توانایی مدیریت و سازماندهی، خصوصیات شخصیتی نظیر خودباوری، اعتماد به نفس، علاقه‌مندی و آمادگی جسمانی و داشتن سرمایه.

بر اساس نتایج تحقیق کلینز و همکاران (Collines et al., 2000)، توماس (Thomas, 2000) و بن حفیظ (Ben Hafaiedh, 2006)، روحیه کارآفرینی جمعی و مشارکت پذیری یکی از مؤلفه‌های اساسی در شکل‌گیری و توسعه شرکتهای تعاونی معرفی شده است. آنها بر این اعتقادند که سایر موانع و مشکلات پیش روی کارآفرینی

جمعی با داشتن روحیه مشارکت پذیری و جستجوی نفع شخصی در قالب نفع جمعی قابل رفع می باشد.

در اغلب مطالعات و پژوهشهای صورت گرفته در زمینه اشتغال دانش‌آموختگان رشته‌های کشاورزی چنین بیان شده‌است که مهمترین صلاحیتهای مورد نیاز دانش‌آموختگان کشاورزی به ترتیب اهمیت و ضرورت عبارتند از: توان برقراری ارتباط با دیگران از جمله روستاییان، کشاورزان و همکاران؛ مهارت استفاده از فناوریهای ارتباطات و اطلاعات (شایستگی تخصصی)؛ توان تشخیص مسائل و حل آنها با اندیشه کل نگر خلاق و مبتکر (شایستگی حل مسئله)؛ داشتن وجدان کاری، روحیه تلاشگری، حس تعهد و انضباط حرفه‌ای (شایستگی اخلاق حرفه‌ای)؛ درستکاری، امانت داری و ایمان (شایستگی اخلاقی)؛ شایستگیهای اداری و عمومی (شهبازی و علی بیگی، ۱۳۸۵).

ژوهانیسون (Johannisson, 1998) ویژگیهای فردی دانش‌آموختگان را در شکل‌گیری کسب و کارهای جمعی مؤثر می‌داند. در همین راستا واتسون و همکاران (Watson et al., 1997) طی پژوهش خود دریافتند دانش و مهارتهای شغلی، انگیزه‌ها، ارزشها، هنجارها و عواطف مشترک از جمله عوامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری فعالیتهای کارآفرینانه جمعی می‌باشند. به باور آنها، وجود همگرایی در موارد ذکر شده موجب شکل‌گیری و تثبیت فعالیتهای شغلی در بین دانش‌آموختگان می‌شود.

عبدالملکی و همکاران (۱۳۸۷) صلاحیتهای مورد نیاز برای راه‌اندازی کسب و کار (شرکت تعاونی) را در سه گروه زیر دسته‌بندی می‌کنند: صلاحیتهای مورد نیاز قبل از تأسیس شرکت تعاونی، صلاحیتهای مورد نیاز زمان تأسیس شرکت تعاونی، صلاحیتهای مورد نیاز بعد از تأسیس شرکت تعاونی (مدیریت شرکت تعاونی).

زمانی و فروزانی (۱۳۸۵) دانش و لیاقتهای ضروری برای دانش‌آموختگان کشاورزی را به چهار دسته مهارتهای شخصیتی (انسانی)، مهارتهای فنی، مهارتهای ادراکی و مهارتهای تخصصی (حرفه‌ای) تقسیم می‌کنند.

موحدی (Movahedi, 2009) دلایل بیکاری دانش‌آموختگان کشاورزی را فقدان مهارت‌های لازم جهت اشتغال دانسته و اشاره کرده‌است که دانش‌آموختگان برای دستیابی به شغل مورد نظر باید دارای صلاحیتهای آموزشی باشند.

یارایی (۱۳۸۳) در مطالعه‌ای با بررسی برخی روحیات کارآفرینی در دانشجویان دانشگاه شیراز و مقایسه آن با مدیران صنایع به این نتیجه رسید که مدیران از انگیزه پیشرفت بالاتری نسبت به دانشجویان برخوردارند و ریسک‌پذیری دانشجویان از مدیران صنایع بالاتر بوده است. همچنین بین ویژگیهای کارآفرینی دانشجویان با جنسیت، سن، محل تولد و سطح تحصیلات والدین رابطه معناداری وجود ندارد.

خسروی پور و همکاران (۱۳۸۶) به این نتیجه دست یافتند که بین سن دانش‌آموختگان و عوامل مؤثر بر کارآفرینی در سطح یک درصد و بین سابقه شغلی و تمایل به تحصیل و عوامل مؤثر بر کارآفرینی در سطح پنج درصد رابطه معنی‌داری وجود دارد. در عین حال بین دیدگاه دانش‌آموختگان دختر و پسر و مجرد و متأهل در خصوص عوامل مؤثر بر کارآفرینی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

نتیجه تحقیق برآبادی (۱۳۸۷) در خصوص کارآفرینان نشان داد که بین متغیر وضعیت شغلی با متغیرهای جنسیت، دانشگاه محل تحصیل و تاریخ فراغت از تحصیل رابطه معنی‌داری وجود ندارد، ولی میان وضعیت شغلی و رشته تحصیلی رابطه مثبت و معنی‌داری در سطح ۵ درصد وجود دارد.

در کنار دو مؤلفه اصلی ویژگیها و شرایط دانش‌آموختگان و نیز ویژگیهای نظام آموزش عالی، ویژگیهای نظام تعاون نیز به‌عنوان یک رکن اساسی در شکل‌گیری و توسعه تعاونیهای دانش‌آموختگان مطرح می‌باشد. در این زمینه، برزگری خانقاه (۱۳۸۴) توجه به اهداف و اصول تعاونی و پایداری اعضا به آنها را مهمترین عامل تأثیرگذار بر شکل‌گیری و تثبیت فعالیتهای تعاونی معرفی می‌کند.

مهران فر (۱۳۸۴) و فرزین فر (۱۳۸۴) در دو تحقیق جداگانه ارائه تسهیلات حمایتی بموقع و به اندازه را عاملی اصلی در شکل گیری تعاونیها به ویژه برای افراد فاقد توانمندیهای مالی (که عمدتاً دانش آموختگان دانشگاهی را نیز در بر می گیرد) دانسته اند. همچنین توسعه برنامه های آموزشی و آموزش اصول و مفاهیم تعاونی، موضوع دیگری است که در تحقیق رکن الدین افتخاری (۱۳۷۳) به عنوان مهمترین عامل مؤثر در شکل گیری کسب و کارهای کارآفرینانه تعاونی مورد اشاره قرار گرفته است.

با این توصیف آنچه دانش آموختگان را برای بهره برداری از فرصتهای شغلی موجود در بخش تعاون آماده می سازد، همانا برخورداری از روحیه و توانایی کارآفرینی و بهره گیری از آن در راستای توسعه فرصتهای شغلی در بستر نظام تعاون و از دیگر سو، بسترسازی مناسب برای توسعه فعالیتهای اقتصادی در قالب تعاونی است که در این زمینه نقش مراکز آموزش عالی در ارائه تواناییها به دانشجویان و نقش وزارت تعاون و سایر دستگاه ها در فراهم سازی بسترها و زمینه های مناسب برای غنی سازی تلاشها و ابتکارات جمعی دانش آموختگان بسیار حائز اهمیت است و ضرورت دارد راهکارهای تلفیق مهارتها و اندیشه های کارآفرینانه در برنامه های نظام آموزش عالی و سازوکارهای کارآمد برای بسترسازی جهت توسعه فرصتهای خوداشتغالی در نظام تعاون مورد توجه و بررسی دقیق قرار گیرد. بر مبنای آنچه ذکر شد، در این تحقیق به بررسی مهمترین صلاحیتهای مورد نیاز دانش آموختگان کشاورزی برای اشتغال در بخش تعاون با در نظر گرفتن سه مرحله اساسی در فرایند راه اندازی و مدیریت یک کسب و کار (شامل مرحله قبل از راه اندازی، راه اندازی و مدیریت کسب و کار تعاونی) پرداخته شده است.

روش شناسی تحقیق

پژوهش حاضر از نظر ماهیت از نوع پژوهشهای کمی و از حیث هدف، نوعی تحقیق کاربردی محسوب می شود که به شیوه پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری این مطالعه،

کلیه دانش‌آموختگان بخش کشاورزی استان ایلام در سالهای ۱۳۸۸ و ۱۳۸۹ می‌باشند که بر اساس اطلاعات سازمان نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی این استان، تعداد آنها ۳۸۰ نفر است. به منظور برآورد حجم نمونه، از جدول کرجسی و مورگان استفاده شد که بر این اساس حجم نمونه ۱۸۰ نفر تعیین گردید. با توجه به در اختیار بودن اطلاعات دانش‌آموختگان و امکان دسترسی به آنها، از شیوه نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه ساختار یافته بوده که روایی محتوایی آن توسط تعدادی از کارشناسان حوزه ترویج و آموزش کشاورزی، توسعه روستایی و مدیریت دانشگاه بوعلی سینا و دانشگاه ایلام بررسی و پایایی آن نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ سنجیده شد که برای کلیه مقیاسهای به کار گرفته شده در آن حدود ۰/۹۵ به دست آمد که نشان‌دهنده ثبات و پایایی مقیاسهای به کار گرفته شده می‌باشد. برای طراحی پرسشنامه، ابتدا با استفاده از مرور منابع، مطالعه اکتشافی و نظر خواهی از صاحب‌نظران، نیازها و صلاحیتهای شغلی احتمالی مورد نیاز دانش‌آموختگان شناسایی شد، سپس با استفاده از نظر گروه نخبگان، این نیازها دسته‌بندی و سرانجام از دانش‌آموختگان خواسته شد که توانایی خود را در هر یک از این توانمندیها با استفاده از طیف چهار ارزشی (خیلی کم=۱، کم=۲، زیاد=۳ و خیلی زیاد=۴) برآورد نمایند. پس از جمع‌آوری داده‌ها و کدگذاری، از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۶ برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شد. به منظور تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی (توزیع فراوانی، میانگین، انحراف معیار) و استنباطی (آزمون t و تحلیل واریانس) استفاده شد.

بحث و تحلیل

بررسی ویژگیهای فردی دانش‌آموختگان مورد مطالعه نشان داد که ۵۱/۷ درصد آنها مرد و ۴۸/۳ درصد زن بودند. از نظر نوع دانشگاه محل تحصیل نیز ۴۴/۱ درصد دانش‌آموخته دانشگاه های دولتی و ۴۴/۶ درصد دانش‌آموخته دانشگاه آزاد بوده‌اند. از نظر سن، بیشترین

فراوانی دانش‌آموختگان به رده سنی ۲۳-۲۵ سال تعلق داشته است. پاسخگویان در گرایشهای مختلف کشاورزی تحصیل نموده اند که در بین آنها، گرایش ترویج کشاورزی با ۲۵/۶ درصد و زراعت با ۱۸/۳ دارای بیشترین فراوانی بوده است. از نظر معدل، بیشترین فراوانی معدل پاسخگویان متعلق به معدل الف (۶۹ درصد) بوده است. اکثر دانش‌آموختگان (۷۲/۳ درصد) جویای کار بوده و ۸۰/۳ درصد از آنها خارج از دانشگاه دوره مربوط به کارآفرینی و اشتغال را گذرانده بودند. در مورد میزان آشنایی با مفاهیم تعاون نیز ۵۱/۷ درصد از آنها اذعان نمودند که قبلاً در قالب دروس دانشگاه، با مفهوم تعاونی و تعاون آشنا شده بودند.

جدول ۱ اولویت بندی توانمندی دانش‌آموختگان کشاورزی در مرحله قبل از راه‌اندازی شرکت تعاونی را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج این جدول می‌توان گفت که مسئولیت‌پذیری (میانگین رتبه ای ۳/۱۷۳) به عنوان یکی از صلاحیتهای مورد نیاز، در اولویت نخست قرار دارد و روحیه خلاقیت و نوآوری (میانگین رتبه ای ۲/۸۶۶) و روحیه کار جمعی و گروهی (میانگین رتبه ای ۳/۰۲۲) به ترتیب در اولویتهای دوم و سوم قرار دارند. در مقابل، برخی از صلاحیتهای کلیدی و بسیار مهم در حد ضعیفی در دانش‌آموختگان وجود دارد که از جمله این صلاحیتهای می‌توان به دانش آشنایی با قوانین و مقررات خصوصی سازی (میانگین رتبه ای ۲/۲۱۷)، دانش آشنایی با قوانین و مقررات فعالیت در بخش تعاون (میانگین رتبه ای ۲/۲۱۲) و به آشنایی با قوانین و مقررات واردات و صادرات (میانگین رتبه ای ۲/۱۶۱) اشاره نمود که طبق نتایج به دست آمده، در اولویتهای آخر قرار گرفته‌اند.

جدول ۱. اولویت بندی صلاحیتهای مورد نیاز دانش آموختگان برای اشتغال در بخش تعاون (در مرحله قبل از راه اندازی شرکت تعاونی)

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه‌ای	صلاحیتهای
۱	۰/۲۳۳	۰/۷۴۱	۳/۱۷۳	داشتن مسئولیت پذیری
۲	۰/۲۴۳	۰/۶۹۸	۲/۸۶۶	وجود روحیه خلاقیت و نوآوری
۳	۰/۲۵۷	۰/۷۷۹	۳/۰۲۲	وجود روحیه کار جمعی و گروهی
۴	۰/۲۷۱	۰/۶۹۶	۲/۵۶۷	آشنایی با شیوه های حل مسئله و تصمیم گیری
۵	۰/۲۷۴	۰/۸۰۶	۲/۹۳۹	وجود روحیه اعتماد به نفس و خودباوری
۶	۰/۲۷۷	۰/۷۳۶	۲/۶۵۴	وجود انگیزه خود اشتغالی
۷	۰/۲۸۵	۰/۷۸۷	۲/۷۶۱	داشتن تجربه کار عملی کافی
۸	۰/۲۹۰	۰/۷۹۲	۲/۷۷۱	توانایی اداره یک گروه کاری و کار گروهی
۹	۰/۲۹۰	۰/۸۱۵	۲/۸۰۴	مهارتهای اطلاع یابی و جستجوی منابع اطلاعاتی
۱۰	۰/۲۹۰	۰/۸۲۹	۲/۸۵۰	مهارت کار با برنامه‌های رایانه‌ای
۱۱	۰/۲۹۴	۰/۸۴۰	۲/۸۵۶	توانایی کار در محیطهای روستایی و مزرعه‌ای
۱۲	۰/۳۰۵	۰/۸۵۲	۲/۷۹۱	داشتن روحیه ریسک پذیری
۱۳	۰/۳۰۵	۰/۸۵۲	۲/۷۸۹	توان ایجاد شبکه ارتباطی
۱۴	۰/۳۰۹	۰/۷۹۳	۲/۵۶۴	توانایی شناسایی و انتخاب فرصت اقتصادی
۱۵	۰/۳۳۸	۰/۷۶۷	۲/۲۶۷	آشنایی با قوانین و نحوه استفاده از تسهیلات و منابع بانکی
۱۶	۰/۳۴۴	۰/۷۹۲	۲/۳۰۲	آشنایی با اصول و مفاهیم تعاون و شرکتهای تعاونی
۱۷	۰/۳۴۵	۰/۸۳۳	۲/۴۱۱	آشنایی با نحوه ایجاد و راه اندازی شرکت تعاونی
۱۸	۰/۳۶۰	۰/۸۵۰	۲/۳۵۶	آشنایی با نحوه تهیه طرح کسب و کار اقتصادی (طرح نویسی)
۱۹	۰/۳۶۰	۰/۸۵۰	۲/۳۵۶	آشنایی با فنون مذاکره و تصمیم سازی گروهی
۲۰	۰/۳۶۶	۰/۷۹۲	۲/۱۶۱	آشنایی با قوانین و مقررات واردات و صادرات
۲۱	۰/۳۷۴	۰/۸۲۸	۲/۲۱۲	آشنایی با قوانین و مقررات فعالیت در بخش تعاون
۲۲	۰/۳۷۶	۰/۸۳۴	۲/۲۱۷	آشنایی با قوانین و مقررات خصوصی سازی

مأخذ: یافته‌های تحقیق

مقیاس: خیلی کم = ۱ کم = ۲ زیاد = ۳ خیلی زیاد = ۴

جدول ۲ اولویت بندی صلاحیتهای دانش آموختگان کشاورزی در مرحله راه اندازی و تأسیس شرکت تعاونی را نشان می دهد. بر اساس نتایج این جدول می توان گفت که توان بهره گیری از تجربه و توان مدیران و اعضای تعاونیهای موفق، توان برقراری ارتباط با سازمانها و مدیران و توان گسترش ارتباطات شبکه ای بین تعاونیهای دانش آموختگان به ترتیب با میانگینهای ۲/۶۰۶، ۲/۶۳۷ و ۲/۴۰۰ در اولویتهای اول تا سوم قرار دارند که در مقابل، برخی از صلاحیتهای بسیار مهم برای تأسیس و راه اندازی شرکت تعاونی در حد ضعیفی در دانش آموختگان وجود دارد. از جمله این صلاحیتهای می توان به توانایی ثبت و گزارش مالیاتهای فروش با میانگین ۲/۱۳۹، قوانین و مقررات مالیاتی و تنظیم اظهارنامه تعاونی با میانگین ۲/۱۶۳ و اصول و مفاهیم مدیریت مالی و ارزیابی سهام در تعاونی با میانگین ۲/۱۰۶ اشاره نمود که طبق نتایج به دست آمده، در اولویتهای آخر قرار گرفته اند.

جدول ۲. اولویت بندی صلاحیتهای مورد نیاز دانش آموختگان برای اشتغال در بخش

تعاون (در مرحله تأسیس و راه اندازی تعاونی)

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	صلاحیتها
۱	۰/۲۶۷	۰/۶۹۷	۲/۶۰۶	توان بهره گیری از تجربه و توان مدیران و اعضای تعاونیهای موفق
۲	۰/۲۷۷	۰/۷۳۲	۲/۶۳۷	توان برقراری ارتباط با سازمانها و مدیران
۳	۰/۳۰۷	۰/۷۳۷	۲/۴۰۰	توان گسترش ارتباطات شبکه ای بین تعاونیهای دانش آموختگان
۴	۰/۳۲۱	۰/۸۰۳	۲/۴۹۷	توان اداره شرکت تعاونی و تثبیت آن
۵	۰/۳۲۲	۰/۷۰۰	۲/۱۷۲	اصول و مفاهیم اولیه حسابداری شرکتهای تعاونی
۶	۰/۳۳۹	۰/۸۳۴	۲/۴۶	توانایی شناسایی مشکلات موجود و بالقوه
۷	۰/۳۳۹	۰/۷۹۱	۲/۳۳۳	توانایی دایر نمودن شرکت تعاونی و شروع فعالیتها

ادامه جدول ۲.

۸	۰/۳۳۹	۰/۸۳۴	۲/۴۵۶	توانایی اعمال سیستمهای کنترل برای نظارت بر تعاونی
۹	۰/۳۴۱	۰/۷۷۷	۲/۲۷۸	آشنایی با انتخاب منابع اطلاعاتی جهت شروع کسب و کار
۱۰	۰/۳۴۱	۰/۷۵۹	۲/۲۲۲	توانایی یافتن متغیرهای کلیدی برای موفقیت تعاونی
۱۱	۰/۳۴۸	۰/۸۱۰	۲/۳۲۲	توان تخمین و برآورد نیاز مشتریان تعاونی
۱۲	۰/۳۵۱	۰/۸۱۵	۲/۳۱۷	توانایی استفاده از فناوری در فروش تولیدات تعاونی
۱۳	۰/۳۵۷	۰/۷۸۰	۲/۱۷۹	آشنایی با قانون کار و تأمین اجتماعی
۱۴	۰/۳۵۹	۰/۷۹۱	۲/۲۰۲	تحلیل هزینه های تعاونی
۱۵	۰/۳۶۰	۰/۸۲۳	۲/۲۸۵	توانایی تأمین منابع مالی تعاونی
۱۶	۰/۳۷۳	۰/۸۲۵	۲/۲۱۱	آشنایی با مسائل حقوقی راه اندازی و اداره شرکتهای تعاونی
۱۷	۰/۳۷۳	۰/۸۲۷	۲/۲۱۳	توانایی جستجو جهت دستیابی به اطلاعات بازار
۱۸	۰/۳۸۰	۰/۸۰۲	۲/۱۰۶	اصول و مفاهیم مدیریت مالی و ارزیابی سهام در تعاونی
۱۹	۰/۴۰۵	۰/۸۷۷	۲/۱۶۳	قوانین و مقررات مالیاتی و تنظیم اظهارنامه تعاونی
۲۰	۰/۴۰۶	۰/۸۷۰	۲/۱۳۹	توانایی ثبت و گزارش مالیاتهای فروش

مأخذ: یافته های تحقیق

مقیاس: خیلی کم = ۱ کم = ۲ زیاد = ۳ خیلی زیاد = ۴

جدول ۳ اولویت بندی صلاحیتهای دانش آموختگان کشاورزی در مرحله مدیریت شرکت تعاونی را نشان می دهد. برپایه این جدول، صلاحیتهای بازاریابی و مدیریت بازار تعاونی با میانگین ۲/۳۳۳ و توان یافتن شیوه های جدید تولید و فروش با میانگین ۲/۳۷۴ و توان یافتن بازارهای جدید با میانگین ۲/۳۳۹ در اولویتهای اول تا سوم صلاحیتهای مورد نیاز مدیریت شرکت تعاونی از دیدگاه دانش آموختگان می باشند و صلاحیتهای امورگمرکی و ترخیص کالا با میانگین ۱/۹۸۳ و توان شناسایی و به کارگیری منابع کنترل و کاهش ریسک در تعاونی با میانگین ۲/۲۵۶ و توان شناسایی منابع ریسک در تعاونی با میانگین ۲/۱۵۰ در اولویتهای آخر قرار گرفته اند.

جدول ۳. اولویت بندی میزان صلاحیت دانش آموختگان کشاورزی برای اشتغال در بخش تعاون (در مرحله مدیریت شرکت تعاونی)

اولویت	ضریب تغییرات	انحراف معیار	میانگین رتبه ای	صلاحیتها
۱	۰/۲۳۹	۰/۷۷۷	۲/۳۳۳	بازاریابی و مدیریت بازار تعاونی
۲	۰/۳۰۲	۰/۷۱۹	۲/۳۷۴	توان یافتن شیوه‌های جدید تولید و فروش
۳	۰/۳۱۰	۰/۷۵۶	۲/۳۳۹	توان یافتن بازارهای جدید
۴	۰/۳۴۲	۰/۸۴۱	۲/۴۵۶	مدیریت انگیزش در تعاونی
۵	۰/۳۴۵	۰/۷۷۰	۲/۲۲۹	توان رقابت و حفظ موقعیت تعاونی
۶	۰/۳۴۷	۰/۸۰۱	۲/۳۰۷	آشنایی با اصول و مراحل برنامه‌ریزی در شرکت‌های تعاونی
۷	۰/۳۴۸	۰/۸۴۵	۲/۴۲۲	مدیریت و رهبری در تعاونی
۸	۰/۳۴۹	۰/۷۵۱	۲/۱۵۰	قانون تجارت تعاونی
۹	۰/۳۵۲	۰/۸۳۰	۲/۳۵۶	توان شناسایی ضعفها، قوتها، فرصتها، تهدیدهای تعاونی
۱۰	۰/۳۶۱	۰/۸۱۵	۲/۲۵۳	مدیریت تجارت الکترونیک
۱۱	۰/۳۶۷	۰/۷۹۹	۲/۱۷۳	آشنایی با خرید، فروش، تبلیغات و بازاریابی الکترونیکی
۱۲	۰/۳۶۸	۰/۸۰۲	۲/۱۷۶	توان تأمین منابع و اجرای طرحهای توسعه تعاونی
۱۳	۰/۳۶۹	۰/۷۹۴	۲/۱۵۰	توان شناسایی منابع ریسک در تعاونی
۱۴	۰/۳۸۱	۰/۸۶۰	۲/۲۵۶	توان شناسایی و به کارگیری منابع کنترل و کاهش ریسک در تعاونی
۱۵	۰/۴۰۱	۰/۷۹۷	۱/۹۸۳	امور گمرکی و ترخیص کالا

مأخذ: یافته‌های تحقیق

مقیاس: خیلی کم = ۱ کم = ۲ زیاد = ۳ خیلی زیاد = ۴

برای مشخص شدن اینکه آیا توزیع متغیر وابسته - که در این تحقیق هر سه مرحله قبل از راه‌اندازی، تأسیس و راه‌اندازی و مدیریت مبنا قرار گرفت - از توزیع نرمال انحراف معنی‌داری دارد یا خیر، از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف استفاده شد. با توجه به نتایج جدول ۴ که نشان داد توزیع متغیرهای فوق از توزیع نرمال، انحراف معنی‌دار ندارد، لذا از آزمونهای پارامتریک t و F استفاده گردید.

جدول ۴. نتایج به دست آمده از آزمون کولموگروف-اسمیرنف

صلاحیتهای	میانگین رتبه ای	انحراف معیار	مقدار کولموگروف-اسمیرنف	سطح معنی داری (sig)
قبل از تأسیس	۲/۶۳۳	۰/۴۷۶	۰/۷۵۱	۰/۶۲۶
تأسیس و راه اندازی	۲/۳۱۴	۰/۴۹۸	۰/۴۸۰	۰/۴۸۰
مدیریت تعاونی	۲/۲۶۳	۰/۵۶۹	۰/۶۳۱	۰/۶۳۱

مأخذ: یافته‌های تحقیق

یکی از تعریفهای نیاز آموزشی، تفاوت وضعیت موجود با وضعیت مطلوب می‌باشد. در واقع در این تعریف، فاصله بین وضعیت موجود و وضعیت مطلوب، که نوعی کمبود و نقصان را نشان می‌دهد، به عنوان نیاز در نظر گرفته می‌شود. در این پژوهش پس از تعیین میزان توانمندیهای دانش‌آموختگان در هر یک از صلاحیتهای مورد نیاز برای تأسیس، راه اندازی و مدیریت یک شرکت تعاونی در حوزه کشاورزی، آن را با یک وضعیت مطلوب مقایسه می‌کنیم. از آنجا که وضعیت موجود بر اساس یک طیف چهار ارزشی (خیلی کم=۱، کم=۲، زیاد=۳ و خیلی زیاد=۴) سنجیده شده است که دامنه تغییر آن ۳ (۳-۱=۴) می‌باشد، لذا وضعیت مطلوب، معادل ۶۰ درصد دامنه تغییر این طیف یعنی ۲/۸ در نظر گرفته شده است. این عدد معادل ۱۲ در نظام رایج نمره دهی در ایران بر مبنای ۲۰ می‌باشد (آذر و مومنی، ۱۳۸۶). به این ترتیب یک فرد می‌تواند نمره ۱ تا ۴ را به خود اختصاص دهد. سرانجام دامنه تغییر از ۱ تا ۴ به ۵ قسمت مساوی تقسیم شد، لذا چنانچه میانگین صلاحیت بخش کشاورزی بین ۱ تا ۱/۶۰ باشد، آن صلاحیت در حد خیلی کم و چنانچه بین ۱/۶۱ - ۲/۲۰ باشد کم، بین ۲/۲۱ - ۲/۸۰ متوسط، ۲/۸۱ - ۳/۴۰ زیاد و ۳/۴۱ - ۴ در حد خیلی زیاد برآورد می‌گردد.

در این قسمت از مقاله ابتدا میانگین و انحراف معیار برآورد میانگین وضعیت موجود برای هر کدام از توانمندیهایی که در مراحل قبلی برای راه اندازی، تأسیس و مدیریت شرکتهای تعاونی بخش کشاورزی لازم و ضروری بودند، ارائه شد و سپس با استفاده از آزمون

t تک گروهی برای مقایسه یک عدد ثابت با یک عدد مبنا و استاندارد، وضعیت موجود با عدد مبنای ۲/۸ مقایسه گردید. نتایج این آزمون می تواند سه حالت مختلف داشته باشد: الف) وقتی که میانگین وضعیت موجود با عدد مبنا، تفاوت معنی دار نداشته باشد که این حالت نشان می دهد وضعیت موجود در محدوده عدد مبنا قرار دارد؛ به عبارت دیگر نشان می دهد توانمندی دانش آموختگان رشته های کشاورزی نمونه آماری در محدوده ۲/۸ و در حد متوسط از طیف چهار ارزشی به کار برده می شود و این حالت نشان دهنده آموزش مکمل در زمینه آن صلاحیت می باشد.

ب) چنانچه میانگین وضعیت موجود به طور معنی داری از عدد مبنا بزرگتر باشد، یعنی اینکه دانش آموختگان رشته های کشاورزی از شایستگی هایی بیشتر از حد انتظار و عدد مبنا برخوردار می باشند که این حالت نشان دهنده عدم نیاز آموزشی در زمینه آن صلاحیت و شایستگی می باشد.

ج) چنانچه وضعیت موجود از وضعیت مطلوب و عدد مبنا به طور معنی داری کمتر باشد نشان دهنده این واقعیت است که دانش آموختگان از شایستگی های لازم در حد کمتر از عدد مبنا برخوردارند و فاقد شایستگی های لازم می باشند. این حالت یعنی اینکه دانش آموختگان رشته های کشاورزی در زمینه آن صلاحیت و شایستگی دارای نیاز آموزشی شدید می باشند. یادآوری می شود که صلاحیتها و شایستگیهای مورد نیاز به سه مرحله و دسته صلاحیتهای مورد نیاز قبل از راه اندازی، تأسیس و راه اندازی و مدیریت شرکتهای تعاونی تقسیم گردیده که نتایج به تفکیک در ادامه آورده شده است.

بررسی وضعیت صلاحیتها و توانمندیهای دانش آموختگان بخش کشاورزی در مرحله قبل از راه اندازی شرکت تعاونی

همان گونه که در جدول ۵ مشاهده می شود، میزان توانمندی دانش آموختگان رشته های کشاورزی در زمینه صلاحیت های قبل از راه اندازی شرکت تعاونی در حد ۲/۶۳ از عدد ۴ می باشد که نشان می دهد سطح توانمندی آنها در این زمینه ها کمتر از عدد مبنا و در حد متوسط می باشد. همچنین نتایج آزمون t تک گروهی برای مقایسه میزان توانمندی فعلی

دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی از صلاحیتهای مورد نیاز قبل از راه‌اندازی شرکت تعاونی از عدد مطلوب و مبنای ۲/۸ نشان می‌دهد که وضعیت موجود به طور معنی‌داری کمتر می‌باشد، لذا با توجه به نتایج آزمون t تک گروهی می‌توان گفت که دانش آموختگان در زمینه صلاحیتهای فوق نیازمند آموزش شدید می‌باشند.

جدول ۵. وضعیت صلاحیتهای و توانمندیهای دانش آموختگان بخش کشاورزی در مرحله قبل از

راه اندازی شرکت تعاونی

صلاحیتهای مورد نیاز مرحله قبل از راه‌اندازی شرکت تعاونی	انحراف		میانگین رتبه ای	معیار برآورد میانگین	فاصله از عدد مینا (۲/۸)	آزمون t	معناداری (sig)
	میانگین	معیار برآورد					
۲/۶۳۳	۰/۳۵۴	-۰/۱۶۶	-۴/۶۹۶	۰/۰۰۰**			

مأخذ: یافته‌های تحقیق

**معنی‌داری در سطح ۱ درصد

بررسی وضعیت صلاحیتهای و توانمندیهای دانش آموختگان بخش کشاورزی در مرحله تأسیس و راه اندازی شرکت تعاونی

میزان توانمندیهای دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی در زمینه صلاحیتهای مرحله تأسیس و راه‌اندازی شرکت تعاونی در حد ۲/۳۱ از عدد ۴ می‌باشد که نشان می‌دهد سطح توانمندی آنها در زمینه صلاحیتهای این مرحله کمتر از عدد مینا و در حد متوسط می‌باشد. همچنین نتایج آزمون t تک گروهی (جدول ۶) برای مقایسه میزان توانمندی فعلی دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی از این صلاحیتهای از عدد مطلوب و مبنای ۲/۸ نشان می‌دهد که وضعیت موجود به طور معنی‌داری کمتر می‌باشد، لذا می‌توان گفت دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی فاقد توانمندی کافی در زمینه صلاحیتهای فوق می‌باشند و در این زمینه نیازمند آموزش شدید می‌باشند.

جدول ۶. وضعیت صلاحیتها و توانمندیهای دانش آموختگان بخش کشاورزی در مرحله تأسیس

و راه اندازی شرکت تعاونی

صلاحیتها	میانگین رتبه ای	معیار برآورد	فاصله از عدد مینا (۲/۸)	آزمون t	معناداری (sig)
صلاحیتهای مورد نیاز مرحله تأسیس و راه اندازی شرکت تعاونی	۲/۳۱۴	۰/۳۷۱	-۰/۴۸۵	-۱۳/۰۷۷	۰/۰۰۰**

مأخذ: یافته‌های تحقیق

**معنی داری در سطح ۱ درصد

بررسی وضعیت صلاحیتها و توانمندیهای دانش آموختگان بخش کشاورزی در مرحله مدیریت

شرکت تعاونی

همان گونه که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، میزان توانمندی دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی در زمینه صلاحیتهای مورد نیاز مرحله مدیریت شرکت تعاونی در حد ۲/۲۶ از عدد ۴ می‌باشد که نشان می‌دهد سطح توانمندی آنها در این زمینه‌ها کمتر از عدد مینا می‌باشد. همچنین نتایج آزمون t تک گروهی (جدول ۷) برای مقایسه میزان توانمندی فعلی دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی از صلاحیتهای فوق نشان می‌دهد که وضعیت موجود به طور معنی داری کمتر می‌باشد، لذا می‌توان گفت دانش آموختگان رشته‌های کشاورزی فاقد توانمندی کافی در زمینه صلاحیتهای فوق می‌باشند و در این زمینه نیازمند آموزش شدید می‌باشند.

جدول ۷. وضعیت صلاحیتها و توانمندیهای دانش آموختگان بخش کشاورزی در مرحله

مدیریت شرکت تعاونی

صلاحیتها	میانگین رتبه ای	معیار برآورد	فاصله از عدد مینا (۲/۸)	آزمون t	معناداری (sig)
صلاحیتهای مورد نیاز مرحله مدیریت شرکت تعاونی	۲/۲۶	۰/۰۴۲	-۰/۵۳۶	-۱۲/۶۳۰	۰/۰۰۰**

مأخذ: یافته‌های تحقیق

**معنی داری در سطح ۱ درصد

برای مقایسه میانگین تواناییها و صلاحیتهای حرفه ای دانش آموختگان دختر و پسر در زمینه اشتغال در تعاون با توجه با اینکه توزیع داده‌ها از توزیع نرمال، انحراف معناداری نداشت از آزمون t استفاده گردید. نتایج نشان داد که بین میانگین میزان توانمندی دانش آموختگان دختر و پسر در زمینه صلاحیتهای مرحله قبل از راه اندازی ($t=0/553, df=178, sig=0/582$)، تأسیس و راه اندازی ($t=0/226, df=178, sig=0/226$) و مدیریت شرکت تعاونی ($t=0/530, df=178, sig=0/629$) در سطح $0/05$ تفاوت معنی داری وجود ندارد.

همچنین برای مقایسه بین سطح تواناییها و صلاحیتهای دانش آموختگان بر اساس نوع دانشگاه محل تحصیل و با توجه به اینکه توزیع داده‌ها از توزیع نرمال انحراف معناداری نداشت، از آزمون F استفاده شد که نتایج نشان داد بین میانگین میزان توانمندی دانش آموختگان دانشگاه‌های دولتی، آزاد و پیام نور در زمینه صلاحیتهای مرحله قبل از راه اندازی ($F=1/258, sig=0/287$)، تأسیس و راه اندازی ($F=0/128, sig=0/880$) و مدیریت شرکت تعاونی ($F=0/124, sig=0/883$) در سطح $0/05$ تفاوت معنی داری وجود ندارد.

برای مقایسه سطح توانمندیها و صلاحیتهای دانش آموختگان بر اساس مقدار معدل و با توجه به اینکه توزیع داده‌ها از توزیع نرمال انحراف معناداری نداشت، از آزمون F استفاده گردید. نتایج نشان داد که بین میانگین میزان توانمندیهای دانش آموختگان کشاورزی در مرحله قبل از راه اندازی بر اساس میزان معدل تفاوت معنی دار ($F=5/382, sig=0/005$) وجود دارد که نشان می‌دهد حداقل یکی از گروه‌ها به طور معنی داری متفاوت از سایر گروه‌ها می‌باشد. نتایج آزمون شفه نشان می‌دهد که دانش آموختگان با معدل الف به طور معناداری نسبت به سایر دانش آموختگان توانمندی بیشتری در این صلاحیتهای دارند. ولی بین میانگین میزان توانمندی دانش آموختگان و نوع معدل آنها در مراحل تأسیس و راه اندازی ($F=1/131, sig=0/325$) و مدیریت شرکت تعاونی ($F=0/010, sig=0/991$) تفاوت معنی داری وجود ندارد.

نتیجه گیری و پیشنهاد

نتایج اولویت بندی نشان داد که در مرحله قبل از راه اندازی شرکت تعاونی، دانش آموختگان از مهارتهایی نظیر مسئولیت پذیری، روحیه خلاقیت و نوآوری و در مرحله تأسیس و راه اندازی از مهارتهای توان بهره گیری از تجربه و توان مدیران و اعضای تعاونیهای موفق، توان برقراری ارتباط با سازمانها و مدیران و در مرحله مدیریت از مهارتهای بازاریابی و مدیریت بازار تعاونی، توان یافتن شیوه های جدید تولید و فروش در مقایسه با سایر مهارتها به میزان بیشتری برخوردارند.

بر اساس یافته های پژوهش، میزان بهره مندی دانش آموختگان از صلاحیتهای مرحله قبل از تأسیس، تأسیس و راه اندازی و مدیریت شرکت تعاونی در حد متوسط می باشد و برای اینکه میزان بهره مندی آنها در این صلاحیتهای به حد مورد انتظار و عالی برسد در این زمینه ها نیازمند آموزش شدید می باشند. اما با توجه به میانگینهای سه مرحله می توان گفت که میزان توانمندی دانش آموختگان در مرحله تأسیس و راه اندازی و مدیریت شرکت تعاونی ضعیفتر می باشد که نشان می دهد دانش آموختگان قادرند شرکت تعاونی تشکیل دهند اما نمی توانند آن را اداره و مدیریت کنند. اشتغال و بیکاری دانش آموختگان آموزش عالی یکی از مسائل مورد توجه در کشورهای مختلف از جمله کشور ایران است. اشتغال دانش آموختگان عامل اصلی توسعه تلقی می شود و البته اشتغال منجر به توسعه، مستلزم آموزش است. لذا توسعه یک جامعه زمانی میسر خواهد شد که مؤسسات آموزش عالی، دانش آموختگانی صاحب صلاحیت و مهارت را در زمینه های مختلف تخصصی برای فعالیت و اشتغال تربیت کنند. اما آموزش عالی کشورمان در تربیت دانش آموختگان صاحب مهارت و صلاحیت مورد نیاز برای ورود به بازار کار ضعیف عمل کرده که به نظر می رسد یکی از علل آن ضعف برنامه های درسی دانشگاه ها و عدم ارتباط محتوای برنامه های درسی با نیاز بازار کار به خصوص بخش تعاون باشد. بنابراین، توصیه می شود برنامه ریزان آموزش عالی دست به توسعه کیفی آموزش و برآورد نیازهای موجود یا احتیاجات آینده بازار اشتغال بزنند و میزان تناسب محتوای دروس به

خصوصاً با نیازهای بازار کار مد نظر قرار گیرد. نتایج این مطالعه نشان داد که متغیر جنسیت در سطح توانمندی دانش آموختگان برای اشتغال در بخش تعاون موثر نمی باشد که این یافته با نتیجه پژوهش خسروی پور و همکاران (۱۳۸۶) و برآبادی (۱۳۸۷) و یارایی (۱۳۸۳) مطابقت دارد. همچنین نوع دانشگاه محل تحصیل دانش آموختگان در میزان بهره‌مندی از توانمندیهای مورد نیاز برای راه اندازی شرکت تعاونی تأثیری ندارد که نتیجه پژوهش برآبادی (۱۳۸۷) نیز مؤید این نتیجه است. همچنین یافته‌ها نشان داد که نوع معدل در میزان توانمندی دانش آموختگان در زمینه تصمیم‌گیری برای تشکیل شرکت تعاونی مؤثر است ولی نوع معدل دانش آموختگان در برخورداری آنها از صلاحیتهای مورد نیاز مرحله تأسیس و راه اندازی و مدیریت شرکت تعاونی تأثیری ندارد.

با توجه به نتایج به دست آمده از بررسی صلاحیتهای مورد نیاز دانش آموختگان در خصوص اشتغال در بخش تعاون، پیشنهادهای زیر ارائه می‌شود:

- در طراحی محتوای دروس رشته‌های مختلف دانشگاهی، میزان تناسب محتوای دروس با شغل و نیازهای بازار کار، به خصوص بخش تعاونی، مد نظر قرار گیرد.

- برنامه‌های توانمندسازی حرفه‌ای دانشجویان و دانش آموختگان در قالب مجموعه مدونی شامل کلیه اطلاعات و صلاحیتهای مورد نیاز در مراحل مختلف فرایند طراحی، راه‌اندازی و مدیریت تدوین گردد و بر اساس نیازسنجی دقیق نسبت به اجرای آن برای گروه‌های مختلف اقدام شود و با تداوم اقدامات آموزشی و آگاه‌سازی دانش آموختگان در سطح وسیع، به افزایش تمایل آنها به فعالیت در بستر تعاونی به عنوان یکی از اهداف نهضت تعاون کمک شود.

- در برنامه‌های آموزشی ویژه متقاضیان راه‌اندازی شرکت‌های تعاونی، بیش از همه قابلیت‌ها و توانمندیهای مورد نیاز برای تأسیس و راه‌اندازی و مدیریت شرکت تعاونی مورد تأکید قرار گیرد. بر همین اساس علاوه بر موضوعات مذکور، ضرورت دارد در برنامه‌های آموزشی و آگاه‌سازی متقاضیان کسب و کارهای تعاونی، موضوعات تخصصی مانند آشنایی

با قوانین و مقررات فعالیت در بخش تعاون و نیز اصول و مفاهیم تعاون و شرکتهای تعاونی نیز در برنامه های آموزشی گنجانده شود.

- با اتخاذ تدابیر مناسب، نسبت به ایجاد مراکز رشد برای حمایت از هسته های اولیه تعاونیهای دانش آموختگان و نیز راه اندازی مراکز خدمات مشاوره ای در دانشگاه ها برای هدایت دانشجویان به راه اندازی کسب و کارهای تعاونی اقدام شود.

- از آنجا که یکی از مشکلات آموزش عالی، وجود دانش آموختگان بیکار و با سطح پایین مهارتی و غیر مرتبط بودن آموخته های آنها با بازار کار می باشد، توصیه می شود ضمن برگزاری دوره های آموزش کارآفرینی، دعوت از افراد کارآفرین، بازدید از واحدهای نمونه کارآفرینی، برگزاری سمینارها و غیره صورت گیرند.

- در پایان پیشنهاد می گردد از بدو ورود دانشجویان به دانشگاه، آموزش کارآفرینی و خوداشتغالی تحت نظارت مراکز کارآفرینی دانشگاه جهت آشنایی دانشجویان با مفاهیم کارآفرینی و کسب و کار و کمک به ایجاد روحیه کارآفرینی و افزایش گرایش آنان به این گونه فعالیتها ارائه گردد.

منابع

۱. آذر، ع. و مومنی، م. (۱۳۸۶). *آمار و کاربرد آن در مدیریت*. تهران: انتشارات سمت.
۲. اورنگی، م.، حسینی نیا، غ. و حیدری، ع. (۱۳۸۹). *سنجش سازه های مؤثر بر گرایش دانش آموختگان و دانشجویان سال آخر رشته های کشاورزی به اشتغال در بخش تعاون استان خراسان جنوبی*. ماهنامه تعاون، سال دهم، شماره ۲۱، صفحات ۱۱۰ - ۱۱۲.
۳. برآبادی، ا. (۱۳۸۷). *تحلیل موانع آموزشی، اجتماعی و فرهنگی اشتغال فارغ التحصیلان کشاورزی*، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش کشاورزی، دانشکده اقتصاد و توسعه کشاورزی، پردیس کشاورزی و منابع طبیعی، دانشگاه تهران.

- ۴.برزگری خانقاه، ج. (۱۳۸۴). *تعاونی ها، کنترل های داخلی و اشتغال*. مجموعه مقالات منتخب اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه و دانشگاه یزد. اردیبهشت ۱۳۸۴.
- ۵.جلالی، خ. (۱۳۸۲). ساماندهی اشتغال دانش آموختگان رشته های کشاورزی و منابع طبیعی. *فصلنامه نظام مهندسی کشاورزی و منابع طبیعی*، سال دوم، شماره ۵، صفحات ۱۹ - ۲۳.
- ۶.خسروی پور، ب.، ایروانی، ه.، حسینی، س. ح. و موحد محمدی، ح. (۱۳۸۶). شناسایی و تجزیه و تحلیل اجزای آموزش کشاورزی مورد استفاده دانشجویان مراکز آموزش عالی علمی کاربردی کارآفرینی. *مجله علوم کشاورزی ایران*، سال دوم، شماره ۲، صفحات ۲۰۷-۲۱۷.
- ۷.رکن الدین افتخاری، ع. (۱۳۷۳)، *مکانیسم برنامه ریزی در ایران با تأکید بر برنامه ریزی روستایی*. مجموعه مقالات سمینار جامعه شناسی. جلد دوم. تهران: انتشارات سمت.
۸. زمانی، غ. و فروزانی، م. (۱۳۸۵). روحی کارآفرینی در دانشجویان کشاورزی، مطالعه موردی دانشگاه شیراز. *مجله علوم کشاورزی ایران*، سال دوم، شماره ۱، صفحات ۱۰۷-۱۱۶.
- ۹.شهبازی، ا. و علی بیگی، ا. ح. (۱۳۸۵). *صلاحیتهای مورد نیاز دانش آموختگان کشاورزی برای ورود به بازار کار*. *مجله علوم ترویج و آموزش کشاورزی*، سال اول، شماره ۶، صفحات ۱۴ - ۲۴.
- ۱۰.عبدالملکی، ج.، یوسفی افراشته، م.، پیرمحمدی، م.، سبک رو، م. و نوشیروان، م. (۱۳۸۷). بررسی رابطه ی مهارت های کارآفرینی با کارآفرینی سازمانی. *مجله توسعه کارآفرینی*، سال اول، شماره ۲، صفحات ۵۸ - ۷۲.
- ۱۱.فرزین فر، م. (۱۳۸۴). *کارآفرینی و تعاون*. مجموعه مقالات منتخب اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه. دانشگاه یزد. اردیبهشت ۱۳۸۴.
- ۱۲.مهران فر، ص. (۱۳۸۴). *بررسی شیوه های اشتغال دانش آموختگان دانشگاهی و افراد جویای کار در تعاونی ها*. مجموعه مقالات منتخب اولین کنفرانس ملی تعاون، اشتغال و توسعه، دانشگاه یزد، اردیبهشت ۱۳۸۴.
- ۱۳.نجفی، ب. (۱۳۸۸). *تجربیات جهانی در زمینه نقش تعاونی ها در کاهش فقر و اشتغالزایی*. *ماهنامه تعاون*، سال بیستم، شماره ۲۰۶-۲۰۷، صفحات ۸۵-۸۹.

۱۴. وزارت تعاون (۱۳۸۸). پیشرفت و توسعه تعاونی‌ها. تهران: انتشارات پایگان.
۱۵. یارایی، ع. (۱۳۸۳). بررسی برخی روحیات کارآفرینی در بین دانشجویان دانشگاه شیراز. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت صنعتی، دانشکده اقتصاد، مدیریت و علوم اجتماعی، دانشگاه شیراز.
16. Ben Hafaiedh, C. (2006). *Essay on a team-based view of entrepreneurship*, Paper presented at the 18èmes Journées Nationales des IAE (Congrès du cinquantenaire), Montpellier, France.
17. Collins, J., Locke, E., & Hanges, P. (2000). *The relationship of need for achievement to entrepreneurial behavior: A meta-analysis*, Working paper. University of Maryland. College Park. MD.
18. Johannisson, B. (1998). *Entrepreneurship as a collective phenomenon*. SIRE. Växjö (Sweden): Växjö University.
19. Movahedi, R. (2009). *Competencies needed by agricultural extension and education undergraduates for employment in Iranian labor market*. Berlin: Dessertation de Verlag.
20. Thomas, A., & Mueller, S. (2000). A case for comparative entrepreneurship: Assessing the relevance of culture. *Journal of International Business Studies*, 3(2), 287-30.
21. Watson, E., Gabriele, F., & Frans, S. (1997). Getting the goods on social capital. *Rural Sociology*, 63(2), 300-322.